

Obsah

ÚVOD DO PROBLÉMU	- 7 -
I. STAV SVĚTA – ENVIRONMENTÁLNÍ PROBLÉMY	- 9 -
1. VYBRANÉ GLOBÁLNÍ ENVIRONMENTÁLNÍ PROBLÉMY	- 9 -
1.1. GLOBÁLNÍ KLIMATICKÁ ZMĚNA	- 9 -
1.2. NARUŠOVÁNÍ OZÓNOVÉ VRSTVY ZEMĚ	- 12 -
1.3. NEDOSTATEK VODY	- 13 -
1.4. NEDOSTATEK/NADBYTEK POTRAVY	- 14 -
1.5. POČET OBYVATEL NA ZEMI	- 16 -
1.6. AIDS A MALÁRIE	- 16 -
1.7. SPOTŘEBA NEOBNOVITELNÝCH ZDROJŮ	- 17 -
1.8. NÁRŮST SVĚTOVÉ EKOLOGICKÉ STOPY LIDSTVA	- 18 -
1.9. SNIŽOVÁNÍ BIODIVERZITY	- 18 -
1.10. POKLES POČTU VÁLK A OZBROJENÝCH KONFLIKTŮ	- 20 -
1.11. VZRŮST NEROVNOSTI MEZI BOHATÝMI A CHUDÝMI	- 21 -
2. STAV ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ČR	- 22 -
2.1. KVALITA OVZDUŠÍ	- 22 -
2.2. KVALITA POVRCHOVÝCH VOD	- 23 -
2.3. KVALITA PŮDY	- 24 -
2.4. AKTUÁLNÍ ENVIRONMENTÁLNÍ PROBLÉMY ČR	- 24 -
2.5. ZMĚNA VNÍMÁNÍ STAVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ČR V LETECH 1990-2005	- 26 -
II. KOŘENY ENVIRONMENTÁLNÍ KRIZE	- 27 -
3. EVOLUČNĚ-PSYCHOLOGICKÉ URČENÍ LIDSKÉHO VZTAHU K PŘÍRODĚ	- 27 -
3.1. DANOSTI FYLOGENETICKÉ POVAHY	- 27 -
3.2. VLASTNOSTI TYPICKY LIDSKÉ	- 29 -
4. RYSY KŘESŤANSTVÍ SPOJOVANÉ S ENVIRONMENTÁLNÍ KRIZÍ	- 30 -
4.1. ANTROPOCENTRIZMUS A VYDĚLENÍ ČLOVĚKA ZE ŘÁDU PŘÍRODY	- 30 -
4.2. RYSY KŘESŤANSTVÍ NADĚJNÉ PRO ŘEŠENÍ ENVIRONMENTÁLNÍ KRIZE	- 31 -
4.3. ZELENÁJÍCÍ SE CÍRKEV	- 32 -
5. KOMPLIKOVANOST SVĚTA DANÁ EKOLOGICKÝMI ZÁKONITOSTMI	- 33 -
5.1. EKOSYSTÉM	- 33 -
5.2. EKOLOGICKÁ STABILITA	- 33 -
5.2.1. <i>Homeostáza, homeorhéza a zpětné vazby</i>	- 34 -
5.3. POTRAVNÍ ŘETĚZCE A PYRAMIDA	- 36 -
5.4. TYPY RŮSTOVÝCH KŘIVEK POPULACÍ, JEJICH SOCIOLOGICKÉ A ENVIRONMENTÁLNÍ DŮSLEDKY	- 37 -
5.5. VÝVOJ EKOSYSTÉMŮ A ŽIVOTNÍ STRATEGIE ORGANISMŮ	- 38 -
5.6. VÝVOJ LIDSKÝCH SPOLEČNOSTÍ	- 38 -
5.7. AUTOLIMITACE V LIDSKÉ SPOLEČNOSTI	- 39 -
5.8. VÝZNAM EKOSYSTÉMŮ	- 39 -
5.9. VZTAH ČLOVĚK - EKOSYSTÉMY	- 42 -

6. OD EKOLOGIE K ENVIRONMENTALISTICE	- 44 -
6.1. POJMY EKOLOGIE, ENVIRONMENTALISTIKA A ENVIRONMENTALIZMUS	- 44 -
6.2. NÁSTUP A LEGITIMIZACE ENVIRONMENTALISTIKY	- 44 -
6.2.1. <i>Historie využívání a nadužívání služeb ekosystémů</i>	- 45 -
6.2.2. <i>Pád Západofirmské říše a analogie s dnešní industriální společností</i>	- 47 -
6.2.3. <i>Podoby environmentální krize</i>	- 48 -
6.2.4. <i>Meze růstu</i>	- 48 -
6.2.5. <i>Nadměrné využívání zdrojů a ekologická stopa</i>	- 50 -
6.2.6. <i>Trvale udržitelný rozvoj</i>	- 51 -
6.2.7. <i>Právo a životní prostředí</i>	- 53 -
6.2.8. <i>Omezený dosah technických a legislativních řešení problémů</i>	- 53 -
6.2.9. <i>Souvislosti mezi ekonomikou a environmentální situací</i>	- 54 -
6.2.10. <i>Potřeba změny lidského chování</i>	- 55 -
III. MOŽNÁ ŘEŠENÍ ENVIRONMENTÁLNÍ KRIZE	- 57 -
7. ENVIRONMENTÁLNÍ ETIKA – PŘEHODNOCENÍ VZTAHU K ŽP	- 57 -
7.1. ETIKA	- 57 -
7.1.1. <i>Předpoklady morálního chování</i>	- 58 -
7.2. LOGIKA ETICKÉ ARGUMENTACE	- 59 -
7.3. HISTORICKÝ VÝVOJ VZTAHU ČLOVĚKA K PŘÍRODĚ	- 59 -
7.4. ENVIRONMENTÁLNÍ ETIKA	- 60 -
7.4.1. <i>Antropocentrické typy etiky</i>	- 60 -
7.4.2. <i>Neantropocentrické typy etiky</i>	- 61 -
7.4.3. <i>Etika úcty k životu Alberta Schweitzera</i>	- 62 -
7.4.4. <i>Koncept rozšířených práv Rodericka Nasha a Petera Singera</i>	- 63 -
7.4.5. <i>Etika země Aldo Leopolda</i>	- 64 -
7.4.6. <i>Hlubinná ekologie Arna Naesse</i>	- 64 -
7.5. SOUHRN ENVIRONMENTÁLNÍCH ETICKÝCH KONCEPCÍ	- 66 -
7.6. ENVIRONMENTÁLNÍ ETIKA V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ	- 67 -
8. KONCEPCE TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE – DŮSTOJNÝ ŽIVOT I PRO DALŠÍ GENERACE	- 68 -
8.1. HISTORIE KONCEPTU TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	- 68 -
8.2. ROZVOJOVÉ CÍLE MILÉNIA	- 69 -
8.3. TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ	- 70 -
8.3.1. <i>Principy trvale udržitelného rozvoje a Agenda 21</i>	- 71 -
8.3.2. <i>Perspektivy dosažení TUR</i>	- 72 -
8.4. EKOLOGICKÁ STOPA	- 73 -
9. TECHNOLOGICKÉ INOVACE – NADĚJE NEBO HROZBA?	- 75 -
9.1. PŘÍSTUPY K ELIMINACI PRŮMYSLOVÝCH HROZEB PRO SPOLEČNOST I ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	- 75 -
9.2. HODNOCENÍ VLIVŮ LIDSKÉ ČINNOSTI NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	- 76 -
9.3. NÁRŮST INOVACÍ A DECOUPLING	- 77 -
9.4. LIMITY TECHNOLOGICKÉHO ŘEŠENÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH PROBLÉMŮ	- 78 -

10.	ENVIRONMENTÁLNÍ ROZMĚR ZEMĚDĚLSTVÍ A JEHO VARIANTY	- 79 -
10.1.	ZEMĚDĚLSTVÍ X AGROEKOSYSTÉM	- 79 -
10.2.	MIMOPRODUKČNÍ FUNKCE ZEMĚDĚLSTVÍ	- 79 -
10.3.	CHARAKTERISTIKA INDUSTRIÁLNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ	- 80 -
10.3.1.	<i>Důsledky industriálního zemědělství</i>	- 80 -
10.4.	SITUACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR	- 81 -
10.4.1.	<i>Trvale udržitelné zemědělství</i>	- 81 -
10.5.	EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ – CHARAKTERISTIKA A SPOLEČENSKÉ SOUVISLOSTI	- 82 -
10.5.1.	<i>Podmínky pro ekologické farmy</i>	- 82 -
10.5.2.	<i>Multifunkční model ekologického zemědělství</i>	- 83 -
10.5.3.	<i>Kontrola ekologického zemědělství</i>	- 83 -
10.6.	GENETICKY MODIFIKOVANÉ ORGANIZMY - GMO	- 83 -
11.	ENVIRONMENTÁLNÍ SOUVISLOSTI VYUŽÍVÁNÍ ENERGIE	- 85 -
11.1.	ENERGETICKÁ KRIZE	- 85 -
11.2.	ENVIRONMENTÁLNÍ ASPEKTY VYUŽÍVÁNÍ NEOBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE	- 87 -
11.2.1.	<i>Fosilní paliva</i>	- 87 -
11.2.2.	<i>Jaderná energetika</i>	- 87 -
11.3.	ENVIRONMENTÁLNÍ ASPEKTY VYUŽÍVÁNÍ OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE	- 88 -
11.3.1.	<i>Příčiny nízkého využívání energie z obnovitelných zdrojů</i>	- 88 -
11.3.2.	<i>Situace obnovitelných zdrojů energie v ČR</i>	- 89 -
11.3.3.	<i>Efekty využívání obnovitelných zdrojů energie</i>	- 89 -
11.3.4.	<i>Biomasa</i>	- 90 -
11.3.5.	<i>Energie větru</i>	- 91 -
11.3.6.	<i>Sluneční energie</i>	- 92 -
11.3.7.	<i>Hydroelektrárny</i>	- 92 -
11.4.	ÚSPORY ENERGIE	- 93 -
12.	SOUVISLOSTI MEZI EKONOMIÍ A ENVIRONMENTÁLNÍ SITUACÍ	- 95 -
12.1.	DOKONALÝ TRH A JEHO DEFORMACE	- 95 -
12.2.	VÝHRADY ENVIRONMENTALISTŮ VŮČI SOUČASNÉ EKONOMICE	- 96 -
12.2.1.	<i>Kritika ekonomického růstu</i>	- 96 -
12.3.	VZÁCNOST A CENA V EKONOMICKÉ A EKOLOGICKÉ PERSPEKTIVĚ	- 96 -
12.3.1.	<i>Hodnota statku</i>	- 97 -
12.3.2.	<i>Pokřivení cen</i>	- 98 -
12.3.3.	<i>Externalita</i>	- 99 -
12.3.4.	<i>Internalizace externalit</i>	- 100 -
12.3.5.	<i>Problém veřejných statků</i>	- 100 -
12.4.	MOŽNOSTI A METODY, OCEŇOVÁNÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	- 101 -
12.4.1.	<i>Techniky na mikroekonomické úrovni</i>	- 102 -
12.4.2.	<i>Techniky na makroekonomické úrovni</i>	- 102 -
12.5.	NÁSTROJE POLITIKY OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	- 103 -
12.5.1.	<i>Normativní nástroje politiky životního prostředí</i>	- 103 -
12.5.2.	<i>Ekonomické nástroje politiky ŽP</i>	- 103 -
12.6.	EKONOMICKÉ SOUVISLOSTI OCHRANY SLOŽEK ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	- 105 -
12.7.	INDIKÁTORY	- 105 -
12.7.1.	<i>HDP</i>	- 105 -

12.7.2.	GPI	- 106 -
12.7.3.	Růst HDP x pocit šťastného života	- 106 -
12.8.	MOŽNÁ INTERVENCE SPOTŘEBITELE	- 107 -
12.9.	ZELEENÁNÍ EKONOMIKY	- 108 -
13.	ENVIRONMENTÁLNĚ ORIENTOVANÉ INTERVENCE PRÁVA	- 109 -
13.1.	NÁRODNÍ ZÁKONY V OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	- 109 -
13.1.1.	Ústava a Listina základních práv a svobod	- 109 -
13.1.2.	Zákony přímo se zaměřující na ochranu životního prostředí	- 109 -
13.1.3.	Dílčí zákony ochrany složek životního prostředí	- 110 -
13.2.	VYBRANÉ MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY	- 110 -
13.2.1.	Ochrana ovzduší	- 110 -
13.2.2.	Ochrana klimatu	- 110 -
13.2.3.	Ochrana přírody a biodiverzity	- 111 -
13.2.4.	Ochrana před chemickým znečištěním	- 112 -
13.2.5.	Další úmluvy v oblasti životního prostředí	- 112 -
13.3.	NOVOST A NESCHŮDNOST ENVIRONMENTÁLNÍCH PROBLÉMŮ V TRADIČNÍM POJETÍ PRÁVA	- 113 -
14.	ENVIRONMENTALIZMUS A POLITIKA	- 114 -
14.1.	ENVIRONMENTALIZMUS	- 114 -
14.1.1.	Typy akcí environmentálních aktivistů	- 114 -
14.2.	ENVIRONMENTÁLNÍ ORGANIZACE	- 115 -
14.3.	OTÁZKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V POLITICE	- 115 -
15.	ŘEŠENÍ ENVIRONMENTÁLNÍ KRIZE ZALOŽENÁ NA ZMĚNÁCH HODNOT	- 116 -
15.1.	HODNOTY A POTŘEBY	- 116 -
15.2.	ZPŮSOB ŽIVOTA V ENVIRONMENTÁLNÍ PERSPEKTIVĚ	- 116 -
15.2.1.	Blahobyť	- 116 -
15.2.2.	Konzum, konzumní společnost, konzumerismus	- 117 -
15.2.3.	Alternativní životní způsoby	- 117 -
15.3.	RŮZNÉ TYPY ZMÍRNĚNÍ SPOTŘEBY U NÁS A VE SVĚTĚ	- 118 -
15.3.1.	Způsob vyvolání změny postojů a životního stylu	- 118 -
15.3.2.	Dobrovolná skromnost x chudoba	- 118 -
15.3.3.	Luxus a ekologický luxus	- 119 -
15.4.	HLAVNÍ DIMENZE PROMĚN ŽIVOTNÍHO ZPŮSOBU	- 120 -
15.4.1.	Turizmus	- 120 -
15.4.2.	Problematika automobilizmu	- 122 -
	Psychologický a environmentální rozměr automobilizmu	- 122 -
15.4.3.	Nový pohled na jídlo a vaření	- 123 -
15.4.4.	Mušská a ženská role v environmentální perspektivě	- 124 -
16.	POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA	- 125 -